

Foto: Erik Prozes

Välisvaluutas kauplemine: maksustamine kohaliku korra alusel

Kuigi Eesti läks 1. jaanuarist 2011 üle eurole, on nendel ettevõtetel, kellel on ärihuvisid ka väljaspool Eestit, kasulik olla kursis eri riikides kehtivate välisvaluutas kauplemise tingimustega. Ecovis Grupi tehtud välisvaluutatehingute uuring kahekümnes riigis näitas, et riigiti on maksustamisreeglid ja eeskirjad üsna erinevad.

TEKST:

EERO KÄÄRIK, ECOVIS VESIIR JUHATUSE LIIGE

Uuring hõlmas Euroopa riike esindavat valimit, sealhulgas 15 EL-i liikmesriigi ja 11 eurotsooni liikme hulgast, aga ka Venemaad, Makedooniat ja Türgit. Kaug-Idast oli kaasatud kaks tugeva majandusega riiki – Hiina ja Jaapan.

Seitseteist riiki ei ole kehtestanud ühtegi piirangut välisvaluutas sõlmitud ärikkokkulepetele. Eranditeks on Hiina, kus kapitali liikumine on rangelt piiratud, Venemaa, kus on keelatud kodanikevahelised tehingud välisvaluutas, ja Sloveenia, kus lepetes toodud summadel peavad olema euro ekvivalendid. Kõik

uurings osalenud riigid, välja arvatud Sloveenia, lubavad väljastada arveid kas kohalikus või ükskõik millises välisvaluutas. See on nii isegi Venemaal, mis ainsana uurings osalenud riikidest ei kuulu Maa-Ilma Kaubandusorganisatsiooni (WTO). Kuusteist riiki lubavad raamatupidamist teha välisvaluutas, erandid on lubatud Jaapanis, Venemaal, Rumeenias ja Austrias. Kuid mis puudutab maksustamist, siis kehtib nii eraisikutele kui ka ettevõtetele üks ja üldine reegel: ainult kohalik valuuta.

See tähendab, et 18 riigis (kaasa arvatud Saksamaa) peab raamatupidamise ja bilansi välisvaluutas kantud tulud ja kulud ning vahendid konverteerima kohalikku valuutasse. Ungaris võib tasuda makse kas forintides või välisvaluutas. Malta kasutab maksustamiseks valuutat, mida maksumaksja oma aastaaruandes on kasutanud.

Neljateistkümnes riigis, kahes kolmandikus uurings osalenuist, lubatakse turuhindu näidata välisvaluutas. Viies riigis (Jaapan, Venemaa, Rumeenia, Sloveenia ja Saksamaa) on nõutav, et hinnad oleksid vähemalt kodumaise kaubanduse puhul ära toodud kohalikus valuutas.

Läti puhul on tegemist erijuhuga, sest seal nõutakse, et välisvaluutas noteeritud või kokkulepitud hinnad peab konverteerima kohalikku valuutasse arve väljastamise päeval kehtinud vahetuskursi kohaselt ning mõlemad summad peavad olema arvel, sest tehingu maksustatav alus peab olema näidatud kohalikus valuutas. Sama kehtib teiste tehingute, nt finantstehingu-

te puhul. Kõikidel juhtudel tuleb kasutada riigi keskpanga avaldatud ametlikku vahetuskursi. Juhul kui valuutas saadud arve ei vasta ettekirjutatud tingimustele, peab ettevõtte konverteerima tehingu väärtuse summa vastavalt tehingu toimumise päeval kehtinud kursile. Maksustamise aluseks on selliselt konverteeritud summad.

Eestis peab arvel esitatud käibemaksusumma olema alates 1. jaanuarist 2011 toodud eurodes. Eesti rahaseaduse kohaselt on ainus seaduslik maksevahend Eestis euro ning Eestis asuvatel juriidilistel ja füüsilistel isikutel pole õigust kasutada omavahelistes arvelustes muid maksevahendeid peale euro. Seda kontrollitakse peamiselt tarbijakaitse küsimustes.

KUIDAS MAKSUORGANID TEGELEVAD VALUUTA KONVERTEERIMISEGA?

Venemaal kasutatakse maksustamiseks samuti keskpanga kehtestatud ametlikku vahetuskursi. Hiina jüaan on tihedalt seotud USA dollariga, kõikides kitsastes piirides, kusjuures valuuta konverteerimisel kasutatakse alati keskmist väärtust. Riigiti on erinev ka konverteerimiskuu päev. Näiteks Luksemburgis on nõutav tehingupäeval kehtinud vahetuskurs. Teisalt Küpros kasutab aasta keskmist välisvaluuta ja euro vahetuskursi. Saksamaal konverteeritakse välisvaluutas toimunud tehingud, nt tulud ja kulud eurodesse tehingu päeval kehtinud vahetuskursi alusel. Kuid äriseadustiku järgi on lubatud bilansis olevaid vahendeid, näiteks laekumata arveid, konverteerida majandusaasta lõpul kehtiva vahetuskursi kohaselt, mis võib kaasa tuua lisakulusid.

Türgis peavad vaba kaubandustsooni maksumaksjad konverteerima vastavalt aruande esitamise kuu esimesel päeval kehtinud vahetuskursile. Kõikide teiste tehingute puhul kasutatakse tehingu tegemise päeval kehtinud vahetuskursi. Seda eelkõige kiire inflatsiooni tõttu, mis vaevas riiki rohkem kui 30 aastat. Vanasti

eelistasid paljud türklased teha tehinguid kõvas välisvaluutas, seega on probleemid vahetuskursiga olnud seal traditsiooniliselt kuum maksustamisteema.

VALUUTALAEKUMISTE MAKSUSTAMINE

Eri riikide maksuorganid kasutavad valuutatulude ja -kuludega tegelemiseks mitmeid meetodeid. Enamik neist käsitleb valuutalaekumisi tuluna ja nõuab nende deklareerimist ning vahetuskursidest tulenevaid kahjusid ettevõtte kuluna, mis lubatakse maha arvata. Viies riigis (Jaapan, Iirimaa, Malta, Küpros ja Saksamaa) kehtib see siiski üksnes realiseerunud kasumi ja kahjumi korral. Saksamaa sätestab, et valuuta kõikumistest tulenevaid kahjusid käsitletakse tegelike kahjudena aastabilansi koostamise kuupäeval ning need deklareeritakse ka selliselt, samal ajal kui vahetuskursi muutustest tulenev tulu on maksuvaba ja seda peab deklareerima alles siis, kui see realiseerub.

Kahes riigis kehtib keerulisem kord. Hollandis käsitletakse vahetuskursist saadud kahju ettevõtte tulumaksu kaudu ning seda ei peeta tuluks, välja arvatud juhul, kui see tekib äritegevusena sooritatud valuutatehingute tagajärjel. Türgis ei maksustata valuutaga kauplemisest saadud tulu kapitalikasumina, seega ei saa kahju maha arvata kuluna. Ainult kaks uurings osalenud riiki, Hispaania ja Rumeenia, jätavad vahetuskursidest saadava kasu ja kahju maksustamise seisukohalt kõrvale.

Neli riiki, Taani, Iirimaa, Türgi ja Venemaa, võtavad valuutalaekumiste pealt müügimaksu, juhul kui laekumised tulenevad kaupade või teenustega tehtud tehingutest (samuti toimitakse kahju korral). Maksustamise määr on sama, mis kõikidel põhitehingutel. Türgis korrigeeritakse tulu nii, et see hõlmaks vahetuskursi muutustest tulenevat kasu või kahju ning kliendid peavad esitama asjakohased arved. Lätis aga ei ole mingeid probleeme välisvaluutas sooritatud tehinguid puudutavate müügimaksudega, sest nagu eespool mainitud, peavad kõik arvel näidatud summad olema nagunii lattides kehtiva vahetuskursi järgi.

2/3 uurings osalenud riikides lubatakse turuhindu näidata välisvaluutas

Seitseteist riiki ei ole kehtestanud ühtegi piirangut välisvaluutas sõlmitud ärikkokkulepetele